

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter

Jahr: 1750

Kollektion: Zoologica

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN369547365

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369547365>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369547365>

LOG Id: LOG_0153

LOG Titel: Caput Vigesium Sextum. Macuerus faemina. Daun lour. - Ses en Twintigste Hoofdstuk. De Macueer-plant het wyfje

LOG Typ: chapter

Übergeordnetes Werk

Werk Id: PPN369544501

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369544501>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369544501>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain these Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

CAPUT VIGESIMUM SEXTUM.

Macuerus femina. Daun lour.

Jam sensim ex montibus descendimus, & in valles devenimus, quæ omnes fruticulis intricatæ, ac vix perviæ sunt, quum in iis potissimum occurrunt circumvolventes Frutices & herbæ, supra libro septimo & nono descriptæ, restant nunc porro binæ tresve veræ herbæ, quas hic proponemus, primo nobis hic obcurrit obscuritatis amica ac focia, *Macuerus dicta*, cujus binæ sunt species, *mas & femina*, sed tam diversâ, ut cuique singulare tribuam Caput.

Macuerus femina, seu vera *Macuerus* mari præponitur, quum magis usitata ac nota sit, est autem herba, crassos gerens caules, spithamam vel pedem altos. Caulis ejus pennam crassus est, rotundus, seu parum quadragnus, succosus, simplex, & in amplos articulos distinctus, quibus bina opposita adstant folia, ac quatuor simul crucem formant, cum illis Valerianæ conveniunt, inferius angustata usque ad caulem, ac superius lata, septem & octo pollices longa, ultra tres digitos lata, ad oras ferrata, flaccida, & magno nervo medio, ut & obliquis costis inferius protuberantibus donata, hæ fuscæ sunt, & folium rugosum formant, quod ex nigro viret.

Sapor ejus est oleraceus, sed silvestris, & ad Filices accedens. Iidem articulo transversaliter bina alia minora adstant foliola, & undique circa caulem coronula, ex fusco virentibus cellulis seu caliculis composita, quæ superius sese in quinque apices aperiunt & dehiscunt, ex iis provenit primo flos fordide albus, concavus instar digitabuli, ciliis quibusdam firmis armatus, hic vero flos modo unus alterve simul apertus in tali conspicitur coronula.

Post florem ex ejus centro intra istas barbas oblongus excrescit fructus instar Siriboæ, vix digiti articulum longus, pallide virens, punctulis fordide albis notatus, nec tam rugosus, quam Siriboæ, qui erectus tanquam in coronula undique circa caulem locatur, atque hæ coronulæ verticilli more supra sese invicem sunt sitæ.

Radices breves sunt, ex multis compositæ fibrillis, atque laxè terræ inhærent, unde & facile eradicari potest hæc planta.

Nomen. Latine *Macuerus femina*; Malaice *Daun lour*, & *Daun wawo*; Amboinice *Macueru*.

Locus. Nullibi crescit, nisi in obscuris umbrosisque vallibus, vel opacis silvis, per quas flumina decurrunt, ut & ad montium pedes arboribus refertos.

Ufus. Apud incolas vile est olus, qui hoc æque crudum edunt instar alius Oelang oelang, quam Catjang adcostum, crudum satis gratum est, in frusta confectum, & succo Limonum intinctum, si edatur cum ista vermium marinorum esculentorum specie, quæ *Wawo* vocatur, unde & cognomen gerit.

Tabula Quinquagesima octava

Ad Figuram primam *Macuerum feminam* exhibet.

Figura secunda *Macuerum marem* representat.

SES EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De Macueer-plant het wyffe.

Wyscheiden nu allenskens van de Bergen, en komen in de valleien, daar alles met ruigtens verwert, door malkander loopt, en te nauwer nood te passeeren is, als zynde daar in te zien meest alle sijngerende Heesteren en Kruiden, boven in 't zevende en negende Boek beschreeven. Nu restereen nog twee of drie eigentlyke Kruiden, die wy nu hier stellen zullen, voor eerst komt ons voor den gezelle der donkerheid *Macuerus*, waar van men twee soorten maakt, wyffken en manneken, dog zoo veele verschillende, dat ik ieder een Hoofdstuk moet geven.

Macuerus femina, of eigentlyke *Macuerus* laten wy voor 't manneken gaan, om dat ze gebruiklyker en bekender is, het is een dikstelig kruid, een span of een voet hoog, de steel is een schaft dik, rond, of weinig vierkantig, sappig, enkel, in wyde leden verdeelt, daar aan twee bladeren tegens malkanderen staan, met hun vieren in 't kruis, zy gelyken wat na de *Valeriana*, agter smal tot den steel toe, en vooren breed, zeven en agt duimen lang, ruim drie vingeren breed, aan de kanten gezaagt, slap, met een groote middelzenurwe, en zeer schuinze ribben, die van onderen zeer uitbuilen, bruinagtig zyn, en het blad wat rimpelig maken, zwart-groen van couleur.

De smaak is moeskruiddagtig, dog wilt, en na de *Valerian* trekkende. Aan het zelve lid staan over dwers twee andere kleindere blaadjes, en rontom den steel een kroontje, van bruin-groene buiskens of kelkskens, boven in vyf spitzten geopent, daar uit komt eerst een vuil-witte bloeme voort, bol als een vingerboedje, met eenige styve bairtjes daar in, dog dezer bloemen ziet men maar een of twee aan een kroontje teffens geopent.

Na de bloeme wafst uit het midden tuffen de baarden, een langwerpige vrugt als een *Ziriboæ*, kwalyk een lid van een vinger lang, ligt-groen, met vuil-witte puntjes bezet, zoo ruig niet als de *Siriboæ*, derwelke oppereggt in een kroontje rontom den steel staat, en deze kroontjes staan wervels gewyze boven malkander.

De wortelen zyn kort, uit veele vazelingen gemaakt, hangen los aan de aarde, en zyn ligt uit te trekken.

Naam. In 't Latyn *Macuerus femina*; in 't Maleits *Daun lour*, en *Daun wawo*; in 't Amboins *Macueru*.

Plaats. Het wafst nergens dan in donkere schaduwagtige valleien, of donkere bossen, daar rivieren doorlopen, en aan 't hangen der bergen, daar 't vol geboomte is.

Gebruik. Het is by de Inlanders een slegt moeskruid, die het zoo wel raauw eten, gelyk ander *Oelang oelang*, als onder *Katjang* gekookt, het smaakt ook wel raauw in stuksjes gesneeden in *Limoensap* gedoopt, en met die eetbare *Zeevormen* gegeten, die men *Wawo* noemt, waar van het den toenaam heeft.

De agt en Vyftigste Plaat

Vertoont in de eerste Figuur de *Macueer-plant het wyffe*.

De tweede Figuur verbeeldt de *Macuer-plant het mannetje*.

Fig. 2.

Fig. 1.

